

УДК: 581.524.2+581.95:630*(477.41)

**REPRESENTATION OF WOODY ALIEN PLANT SPECIES INTO FOREST
VEGETATION OF SOUTHERN PART OF KYIV POLISSYA
ПРЕДСТАВЛЕНІСТЬ ДЕРЕВНИХ ЧУЖОРІДНИХ ВИДІВ В
УГРУПОВАННЯХ ЛІСОВОЇ РОСЛИННОСТІ ПІВДЕННОЇ ЧАСТИНИ КИЇВСЬКОГО
ПОЛІССЯ**

Churilov A.M. / Чурілов А.М.*c.b.s., senior lecturer / к.б.н., ст. викладач**Національний університет біоресурсів і природокористування України,
Київ, вул. Героїв Оборони 15, 03041**National University of Life and Environmental Science of Ukraine,
Kyiv, Heroiv Oborony str., 15, 03041*

Анотація. У структурі лісової рослинності Київського Полісся виявлено 43 чужорідних видів, які відносяться до 20 родин та 34 родів. Наведено відомості стосовно їхнього потрапляння на досліджену територію стосовно часу, способів занесення та адаптації рослинними угрупованнями півдня Київського Полісся.

Ключові слова: адвенти, кенофіти, археофіти, лісові угруповання, фітоінвазії.

Вступ

Нині однією із найактуальніших екологічних проблем не тільки України, але на світовому рівні визнано проблему біологічного забруднення довкілля за рахунок інвазії та укорінення адвентивних видів в угрупованнях природної і відновної аборигенної рослинності [2, 3]. Особливу небезпеку для трансформації угруповань лісової рослинності становлять чужорідні види дерев та чагарників, оскільки представники лігнозних життєвих форм є основоположними за формування вертикальної структури лісових угруповань.

Матеріали і методи досліджень

Геоботанічні дослідження природної та антропогенно порушеної лісової рослинності проводили із застосування методів описаних у [1]. Геоботанічні описи досліджуваних угруповань обробляли з використанням програмних засобів Turboveg for Windows 2.127b, MS Excel 2007. Флористичну структуру та чужорідні види виявляли під час польових досліджень 2015–2018 років. Ідентифікацію видового складу проводили за [4] з використанням гербарних матеріалів (KW, KWHA, гербарій кафедри ботаніки НУБіП України) та узгоджували з номенклатурним списком судинних рослин України [8]. Аналіз чужорідних видів за часом занесення, ступенем натуралізації та способом імміграції проводили з врахуванням відомостей наведених у [5–7, 9].

Результати досліджень та їх обговорення

У результаті проведених досліджень виявлено 43 чужорідних видів у флористичній структурі дослідженої території, які відносяться до 20 родин та 34 родів. Нижче подаємо конспект чужорідних видів дерев та чагарників, які трапляються лісовкритими територіями південної частини Київського Полісся, у структурі формацій сосни звичайної (*Pineta sylvestris*) та дуба звичайного (*Querceta roboris*):

1. Родина *Aceraceae* Juss.

1. *Acer negundo* L. – кн. (пн. амер.), агр., ергаэф., др. (чг.), мф.

2. *A. saccharinum* L. – кн. (пн. амер.), агр., ергаэф., др., мф.

2. Родина *Anacardiaceae* R.Br.

3. *Cotinus coggygia* Scop. – кн. (пд. европ.), епек., ергаэф., чг., х.

3. Родина *Berberidaceae* Juss.

4. *Berberis thunbergii* DC. – кн. (д. схід.), кол., ергаэф., чг., х.

5. *B. vulgaris* L. – арх. (середзмн.), агр., ергаэф., чг., х.

6. *Mahonia aquifolium* (Pursh) Nutt. – кн. (пн. амер.), епек., ергаэф., чг., х.

4. Родина *Bignoniaceae* Juss.

7. *Catalpa bignonioides* Walter – кн. (пн. амер.), ефмр., ергаэф., др., мф.

5. Родина *Cannabaceae* Martynov

8. *Celtis occidentalis* L. – кн. (пн. амер.), кол., ергаэф., др., мф.

6. Родина *Caprifoliaceae* Juss.

9. *Lonicera tatarica* L. – кн. (сибір.-ср. азіат.), епек., ергаэф., чг., х.

10. *Symphoricarpos rivularis* Suskd. – кн. (пн. амер.), епек., ергаэф., чг., х.

7. Родина *Cupressaceae* Bartl.

11. *Juniperus virginiana* L. – кн. (пн. амер.), епек., ергаэф., др. (чг.), нф.

12. *Platyclusus orientalis* (L.) Franco – кн. (пн. амер.), агр., ергаэф., др., мф.

13. *Thuja occidentalis* L. – кн. (пн. амер.), епек., ергаэф., др., мф.

8. Родина *Cornaceae* Dumort.

14. *Swida alba* (L.) Opiz – кн. (сибір.-д.схід.), агр., ергаэф., чг., х.

9. Родина *Fabaceae* Lindl.

15. *Amorpha fruticosa* L. – кн. (пн. амер.), агр., ергаэф., чг., х.

16. *Caragana arborescens* Lam. – кн. (зх. сибір.), кол., ергаэф., чг., х.

17. *Gleditsia triacanthos* L. – кн. (пн. амер.), епек., ергаэф., др., мф.

18. *Robinia pseudoacacia* L. – кн. (пн. амер.), агр., ергаэф., др. (чг.), мф.

10. Родина *Fagaceae* Dumort.

19. *Quercus rubra* L. – кн. (пн. амер.), агр., ергаэф., др., мф.

11. Родина *Grossulariaceae* DC.

20. *Grossularia uva-crispa* (L.) Mill. – кн. (зх. европ.-пн. афр.), кол., ергаэф., чг., х.

21. *Ribes alpinum* L. – кн. (пн. амер.), кол., ергаэф., чг., х.

12. Родина *Hippocastanaceae* DC.

22. *Aesculus hippocastanum* L. – арх. (балкан.), епек., ергаэф., др., мф.

13. Родина *Juglandaceae* A. Rich. ex Kunth

23. *Juglans regia* L. – арх. (середзмн.), епек., ергаэф., др., мф.

24. *J. nigra* L. – кн. (пн. амер.), епек., ергаэф., др., мф.

14. Родина *Simaroubaceae* DC.

25. *Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle – кн. (сх. азіат.), ефмр., ергаэф., др., мф.

15. Родина *Hydrangeaceae* Dumort.

26. *Philadelphus coronarius* L. – кн. (ср. азіат.), кол., ергаэф. чг., х.

16. Родина *Oleaceae* Hoffm. et Link

27. *Fraxinus pennsylvanica* Marshall – кн. (пн. амер.), агр., ергаэф., др., мф.

28. *Ligustrum vulgare* L. – кн. (середзмн.), епек., ергаэф., чг., х.

17. Родина *Pinaceae* Lindl.

29. *Larix decidua* Mill. – кн. (зх.- і ср. європ.), кол., ергаз. др., мф.
 30. *L. sibirica* Ledeb. – кн. (сибір.), кол., ергаз., др., мф.
 31. *Pinus banksiana* Lamb. – кн. (пн. амер.), агр., ергазф., др., мф.
 32. *P. pallasiana* D. Don – кн. (крим.), кол., ергаз., др., мф.
 33. *P. strobus* L. – кн. (пн. амер.), кол., ергаз., др., мф.

18. Родина *Rutaceae* Juss.

34. *Phellodendron amurense* Rupr. – кн. (д. схід.), кол., ергазф., др., мф.
 35. *Ptelea trifoliata* L. – кн. (пн. амер.), агр., ергазф., чг., х.

19. Родина *Rosaceae* Juss.

36. *Amelanchier spicata* (Lam.) K. Koch – кн. (пн. амер.), агр., ергазф., чг., нф.
 37. *Padus serotina* (Ehrh.) Borkh. – кн. (пн. амер.), агр., ергазф., чг. (др.), нф.
 38. *P. virginiana* (L.) Mill – кн. (пн. амер.), агр., ергазф., чг. (др.), нф.
 39. *Physocarpus opulifolius* (L.) Maxim. – кн. (пн. амер.), кол., ергазф., чг., х.
 40. *Spiraea japonica* L. f. – кн. (д. схід.), епек., ергазф., чг., х.
 41. *S. salicifolia* L. – кн. (д. схід.), епек., ергазф., чг., х.
 42. *S. vanhouttei* (Briot) Carrière – кн. (гібридн.), епек., ергазф., чг., х.

20. Родина *Vitaceae* Juss.

43. *Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch.– кн. (пн. амер.), агр., ергазф., ліана, х.

Аналізуючи отримані дані, за ступенем натуралізації в угрупованнях природної рослинності переважають епекофіти – 15 видів (34,9 %) або види, які повністю натуралізувалися на антропогенних екотопах та агрофіти або види, що натуралізувалися у напівприродні та природні угруповання представлено 15 видами (34,9 %) – *A. negundo*, *R. pseudoacacia*, *Q. rubra*, *P. serotina*, *V. vulgaris*, *P. quinquefolia*; колонофіти або види, які утворюють відносно стабільні локальні колонії налічують 13 видів (30,2 %), ефемерофіти (періодично з'являються у різних місцях, однак мають низький рівень натуралізації) – два види (4,7 %) – *C. bignonioides*, *A. altissima*.

За способом імміграції переважають ергазіофітофіти (втікачі з культури) – 27 видів (62,8 %), значна частка належить ергазіофітам – 18 видів (41,9 %), тобто видам, які з'явилися у результаті свідомого занесення у результаті господарської діяльності на досліджену територію.

За часом занесення переважають кенофіти (93,0 %), за регіонами походження – північноамериканські види, що є результатом інтенсивної інтродукційної роботи у лісових господарствах починаючи із другої половини ХХ століття.

Отже, з'ясовано, що чужорідні деревні види рослин мають значну представленість у структурі угруповань лісової рослинності південної частини Київського Полісся видів потребують постійного моніторингу та контролю подальшого поширення, оскільки є потенційним фактором трансформації природного рослинного покриву.

Література

1. Андреева Е. Н., Баккал И. Ю., Горшков И. И. и др. (2002). Методы изучения лесных сообществ. СПб.: НИИ Химии СПбГУ, 240 с.
2. Бурда Р. І. (2007). Небезпека рослинних інвазій у Голосіївському лісі та

- заходи щодо їх запобігання. Екологія Голосіївського лісу. К.: Фенікс, С. 42–60.
3. Бурда Р. І., Пашкевич Н. А., Бойко Г. В., Фіцайло Т. В. (2015). Чужорідні види охоронних флор Лісостепу України. К.: Наук. думка, 116 с.
 4. Определитель высших растений Украины (1987). отв. ред. Прокудин Ю.Н. Киев: Наук. думка. 548 с.
 5. Протопопова В. В. (1991). Синантропная флора Украины и пути ее развития. К.: Наук. думка, 192 с.
 6. Протопопова В. В., Шевера М. В. (2005). Фітоінвазії. I. Аналіз основних термінів. Промыш. ботан.: Сб. науч. тр. Вып. 5. С. 55–60.
 7. Протопопова В. В., Шевера М. В. (2012). Фітоінвазії II. Аналіз основних класифікацій, схем і моделей. Промыш. ботан.: Сб. науч. тр. Вып. 12. С. 88–95.
 8. Mosyakin S.L., Fedoronchuk M.M. (1999). Vascular Plants of Ukraine a Nomenclatural Checklist Kiev: National Academy of Sciences of Ukraine M.G.Kholodny Institute of Botany, 346 p.
 9. Protopopova V., Shevera M. (2014). Ergasiophytes of the Ukrainian flora. Biodiv. Res. Conserv. Vol. 35. P. 31–46.

Abstract. As a result of the studies – 43 alien plant species which belong to 20 families and 34 genera were identified. Information about their exposure to the investigated area in relation to the time, methods of introduction and adaptation by the plant communities of the south of the Kiev Polissya were given.

Keywords: alien species, kenophytes, archeophytes, forests, phytoinvasions